

STORTINGET

Representantforslag 135 S

(2018–2019)

fra stortingsrepresentant Une Bastholm

Dokument 8:135 S (2018–2019)

Representantforslag fra stortingsrepresentant Une Bastholm om tiltak for renere luft i byer og tettsteder

Til Stortinget

Bakgrunn

Norge har som nasjonalt miljømål å sikre trygg luft. Selv om luftkvaliteten i Norge sett under ett har blitt noe bedre de siste årene, sliter fremdeles flere byer og tettsteder med sterkt forurensset luft flere dager i året.

Det er først og fremst nitrogenoksider og nitrogen-dioksid (samlet ofte omtalt som NO_x) og svevestøv som skaper dårlig luftkvalitet i Norge. NO_x er først og fremst et problem i storbyer, mens svevestøv kan være et problem både i større og mindre kommuner.

Flere norske storbyer har lenge slitt med helsefarlig luft, noe som førte til at Norge i 2015 ble dømt av EFTA-domstolen for ulovlig høy luftforurensning.

Veitrafikk er som regel en av de viktigste kildene til svevestøv gjennom slitasje på asfalt, dekk og bremses. Biler med forbrenningsmotor, og spesielt dieslbiler, slipper ut helseskadelige partikler samt nitrogenoksider og nitrogendioksider (NO_x). For svevestøv er også vedfyring og langtransportert luftforurensning betydelige forurensningskilder. Også bygg- og anleggsvirksomhet kan bidra til dårlig luftkvalitet.

Det nasjonale målet for svevestøv av typen PM10 kommer sannsynligvis til å bli overskredet i årene som kommer, dersom lokale tiltak ikke intensiveres. Nivåene av PM2,5 har generelt gått nedover på de stedene der PM2,5 måles i Norge, ifølge miljøstatus.no.

Mange kommuner, blant andre Oslo, har innført politikk som gjør at luften blir renere ved at biltrafikken går ned, ved at stadig flere går, sykler og reiser kollektivt, og ved at det er en rekordvekst i bruk av elbil. Det er imidlertid behov for økt innsats fra statens side. Forslagsstiller mener derfor at byer og tettsteder i Norge trenger en nasjonal plan med kraftigere virkemidler mot svevestøv, samt bedre harmonisering mellom nasjonale miljømål og juridisk rammeverk, for å sikre innbyggerne god luftkvalitet gjennom hele året.

Lokal luftkvalitet er regulert gjennom forurensningsforskriften. Grenseverdiene for svevestøv og NO_x er imidlertid høyere enn Folkehelseinstituttets anbefalinger, og høyere enn i nasjonalt miljømål 4.4 om å sikre trygg luft. Forslagsstiller mener dette må harmoniseres, og at de nasjonale miljømålene skal legges til grunn.

Forslagsstiller mener at staten som en del av et nasjonalt arbeid for renere luft bør innføre sanksjoner for kommuner som overskrider grenseverdiene for luftkvalitet i forurensningsforskriften, og samtidig innføre et belønningssystem for kommuner som iverksetter tiltak som forbedrer luftkvaliteten.

Bergen kommune vedtok i november 2017 å forby fyring i gamle ovner. 1. januar 2021 blir det forbudt å fyre med ikke-rentbrennende ildsteder i kommunen. Ifølge Bergen kommune er det mellom 30 000 og 40 000 gamle, ikke-rentbrennende ildsteder i kommunen i dag. Bergen har satt av 50 mill. kroner som skal gå til en refusjonsordning for gamle ildsteder. På landsbasis er det ca. 1 million ikke-rentbrennende ildsteder av totalt 2,5 millioner ildsteder. Forslagsstiller mener at staten som en del av et nasjonalt arbeid for renere luft bør opprette en nasjonal støtteordning for privatpersoner i områder med luftforurensningsproblemer som vil skifte ut sine

gamle vedovner med nye, rentbrennende ovner. Ordningen bør prioritere lavinntektshusstander.

Lavere fartsgrense reduserer dekkslitasje, støy og utslipp fra biler. Forslagsstiller mener derfor at normalfartsgrense i tettbygde strøk bør reduseres fra 50 km/t til 40 km/t, og til 30 km/t i byområder med blandet trafikk og rundt skoler og barnehager. Lavere hastighet i byer og tettsteder anbefales også av Helsedirektoratet for å gjøre det tryggere og sikrere å ferdes som gående eller syklende. Forslagsstiller mener også at gjeninnføringen av miljøfartsgrensen på deler av hovedveinettet i Oslo (langs rv. 4, Østre Aker vei, Ring 3 og E18 vestover) har vært svært vellykket, og at dette tiltaket bør vurderes i større utstrekning i og rundt norske byer og tettsteder. I andre land brukes miljøfartsgrenser vanligvis hele året og iverksettes ofte hovedsakelig for å redusere eksosutslippet. Effekter av hastighetsreduksjonen er vurdert å være redusert drivstofforbruk, svevestøv og eksosutslipp, men mindre kø, støy og ulykker er også argumenter for innføringen av tiltaket.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g:

1. Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en nasjonal plan med kraftigere virkemidler mot veistøv, og bedre harmonisering mellom nasjonale miljømål og juridisk rammeverk, for å sikre at det nasjonale målet for svevestøv av typen PM10 ikke blir overskredet i årene som kommer.
2. Stortinget ber regjeringen senke grenseverdiene for NO_x og svevestøv i forurensningsforskriften fra dagens nivå, slik at de samsvarer med nasjonale miljømål:
 - a. Årsgrenseverdien for PM10 reduseres til 20 µg/m³.
 - b. Årsgrenseverdien for PM2,5 reduseres til 8 µg/m³.
 - c. Årsgrenseverdien for NO_x reduseres til 30 µg/m³.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre sanksjoner for kommuner som overskrider grenseverdiene for luftkvalitet i forurensningsforskriften.
4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre et belønningssystem for kommuner som iverksetter tiltak som forbedrer luftkvaliteten.
5. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre et krav om at alle offentlige bygg- og anleggsplasser skal være utslippsfrie.
6. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en nasjonal støtteordning for privatpersoner i områder med luftforurensningsproblemer som vil skifte ut sine gamle vedovner med nye, rentbrennende ovner. Ordningen bør prioritere lavinntektshusstander.
7. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gi kommuner hjemmel til å innføre restriksjoner på vedfyring på sterkt forurensede dager. Restriksjonene må kunne skille mellom rentbrennende og ikke-rentbrennende vedovner samt ivareta sosiale hensyn slik at lavinntektshusstander skjermes.
8. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å redusere normalfartsgrensen i tettbygde strøk fra dagens 50 km/t til 40 km/t, og til 30 km/t i byområder med blandet trafikk og rundt skoler og barnehager.
9. Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med konkrete forslag om å bruke miljøfartsgrenser i større utstrekning i og rundt norske byer og tettsteder, for å oppnå samfunnsgevinster i form av bedre helse og redusert drivstofforbruk, svevestøv og eksosutslipp samt endringer i kø, støy og ulykker.

10. april 2019

Une Bastholm